

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 11885

Tarih : 14.05.2025

10/2717

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye’de birçok toplum kesimi hem kamu hizmetlerinin sunumunda hem de yasa önünde filen eşit yurttaş muamelesi görmemektedir. Türkiye’de 10 milyon engelli ve aileleri ile birlikte her iki kişiden birisi kamusal alanda ayrımcılık, sağlamlılık ve ötekileştirme politikalarına maruz kalmaktadır. Demokratik bir toplumda; şiddet, ayrımcılık ve nefret suçlarının “engelli toplum kesimine yönelik sistematik bir şekilde sürdürülmemesi için kapsamlı düzenleme ihtiyacı mevcuttur. Engelliler Türkiye toplumunun en yoksul kesimini oluşturmakta ve çözüm olarak sunulan cüzî sosyal yardım ödenekleri bu durumu her geçen dönem yapısal olarak çözümsüz hale getirmektedir. 2005 yılında yürürlüğe giren erişilebilirlik mevzuatının uygulaması tam 20 yıldır ertelenmektedir. İşaret dili bir anadil olarak tanınmamakta ve birçok kamu hizmetine işaret dili ile erişim hizmeti sunulmamaktadır. Engellilerin onurlu ve eşit yurttaşlar olmasının önündeki engelleri kaldırmak, erişilebilirlik, eğitim, sağlık, istihdam başta olmak üzere BM Engelli Hakları Sözleşmesinin düzenlediği hakların yaşama geçirilmesi için gerekli olan çalışmaları belirlemek amacıyla Anayasa’nın 98’inci, İçtüzüğü’nün 104’üncü ve 105’inci Maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını saygılarımla arz ederim.

Mahmut DİNDAR
Van Milletvekili

GEREKÇE

Ülke genelinde ise 10 milyon engellinin temel yurttaşlık hakları fiili olarak uygulanmamaktadır. Engellilere yönelik ayrımcılık, ötekileştirme ve eksik görme anlayışlarını içeren yaygın sağlamlılık ideolojisi, engellilerin eşit bir yurttaşlar olmasını engellemektedir. 2007 yılında Türkiye tarafından da imzalanan BM Engelli Hakları sözleşmesi tam olarak yaşama geçirilmemiştir. Engelliler için “erişilebilirlik, özerklik ve bağımsızlık, toplumsal yaşama tam ve etkin katılım, fırsat eşitliği, kadın-erkek eşitliği ve kendi kimliklerine saygı duyulması” ilkeleri uygulanmayı beklemektedir.

Engellilik sadece doğumla olan ve doğal bir durum değildir. İş kazaları, trafik kazaları, ev içi şiddet, devam eden çatışma ve savaşlar, mayın-mühimmat patlamaları, yetersiz beslenme, akraba evliliği ve gebelik-doğum süreçlerinde yeterli tıbbi desteğin sunulmaması gibi nedenlerle de engellilik durumları olabilmektedir. Engellilik salt tıbbi ve fiziki bir mesele olarak

ele alınmamalı geleneksel toplumsal yaklaşımın, önyargıların ve alışkanlıkların engelli sorunlarını ağırlaştırdığı bilinmelidir. Sağlamcılık; engellilere yönelik bir ayrımcılık ideolojisi, bir tür ırkçılık ve ötekileştirme zihniyetidir. Sağlamcılık ideolojisi engelli yurttaşların erişilebilirlik, ulaşım, istihdam, eğitim, sağlık, siyasal ve sosyal katılım haklarını sistematik bir şekilde ihlal etmektedir. Bu nedenle sağlamcılık ideolojilerinin geriletilmesi ve engelliler için eşitlikçi bir yaşamın imkanlarının artırılması amacıyla siyaset, medya, ekonomi, eğitim, sağlık ve kültür politikalarında bir dönüşüm ihtiyacı mevcuttur.

Türkiye’de engelli nüfusun yaş, cinsiyet, sosyo-ekonomik durum, eğitim, medeni hal ve engel gruplarına göre güncel durumunun tespit edilmesi ve her engel grubunun ihtiyaçlarının veri esaslı olarak kamusal bir hizmet kapsamında yeniden planlanması gereklidir. Türkiye’de güncel olarak engelli sayısının bilinmemesi, kurum verileri arasında milyonlara varan tutarsızlıkların olması izaha muhtaçtır. Kamu kurumları verisiz bir şekilde hizmet sunmaktadır. Nüfusun içinde yüzde 10’dan fazla olan engellilerin genel ve yerel bütçelerdeki payı bu oranda olmalıdır.

20 yıldır ertelenen/ötelenen erişilebilirlik mevzuatı binalar, yollar, kaldırımlar, geçitler, otopark ve parklar, asansörler, yemekhaneler, kurum internet siteleri, e-devlet uygulamaları, mevzuat ve tüm çalışma ortamlarında uygulanmalıdır.

Engelli yoksulluğuna karşı en etkili politika olacak olan istihdam politikalarının geliştirilmesi kapsamında engelli istihdam kotası yüzde 10’a yükseltilerek bu oran tüm işyerlerinde uygulanmalıdır. Kişi geliri asgari ücretin altında kalan tüm engellilere temel yurttaşlık geliri desteği sunulmalı ve bu miktar asgari ücretin altında kalmamalıdır. Engelli ödenekleri enflasyona karşı korunmalıdır. Engelli emekçilerin işyerlerinde maruz kaldığı sağlamcılık ve mobbing pratikleri cezai yaptırıma tabi tutulmalıdır. İnsan onuruna yakışır iş ve yaşam koşulları sağlanmalıdır

Başta belediyeler ve Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı personeli olmak üzere tüm kamu emekçilerine yönelik engelli hakları farkındalığı eğitimleri düzenlenmelidir. Kayyumların engelli karşıtı politikalarına son verilmeli ve engelli birimleri halkın seçtiği kişilerin denetiminde yeni bir perspektifle hizmet sunulmalıdır. Başta eğitim, sağlık ve adalet olmak üzere kamu hizmeti sunumunda işaret dili tercümanı ve braille alfabesi kullanımı arttırılmalıdır.

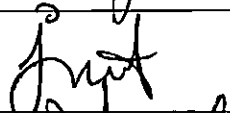
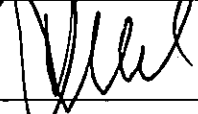
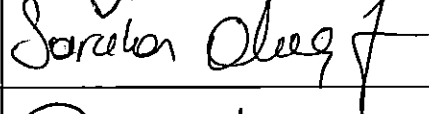
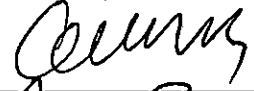
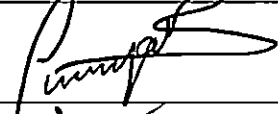
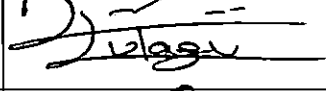
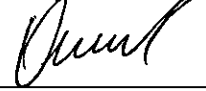
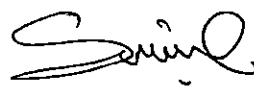
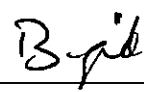
Sık sık yaşanan kur şokları nedeniyle çoğu ithal olan ilaç, tıbbi cihaz ve medikal araçlara erişimde güçlük yaşayan tüm engelliler desteklenmelidir. SMA, Serebral Palsi, SSPE ve Down Sendromu olan kişilerin, nadir hastalığı olanların ve ailelerinin sorunları gerekli sosyo-psikolojik ve ekonomik destekten yoksun olmaması için “erdemli bir kamu hizmeti” sunulmalıdır.

Rehabilitasyon ve özel bakım merkezlerinin fiziksel altyapı yetersizlikleri sunulan hizmeti olumsuz etkilerken bu yerlerde çalışan kişilerin güvencesiz olması kalıcı sorunlara yol açmaktadır. Güvencesiz çalışma sonlandırılmalı ve bu hizmetler kamucu bir yaklaşımla verilmelidir. Buralarda engellilere yönelik onur kırıcı, işkence ve eziyet pratikleri önleyici bir yaklaşımla denetlenmeli ve bu yöndeki iddialar ivedilikle soruşturulmalıdır.

Otistikler başta olmak üzere genel olarak engellilere yönelik dışlayıcı bir söylem ve pratiğin yaptırımsız kaldığı, engellilere yönelik şiddetin cezasız kaldığı bilinmelidir. Bu cezasızlık politikası durdurulmalı ve otistikler başta olmak üzere engellilere yönelik eğitim için geleneksel tutum ve yaklaşımlardan vaz geçilmelidir. Bu konuda alternatif iletişim ve eğitim yöntemleri için gerekli kamusal girişimler başlatılmalıdır.

Devam eden çatışma ve savaşların, depremlerin ve benzeri kitlesel yıkımların sosyal yapıya olumsuz etkileri engellilerin sorunlarını derinleştirdiği gerçeğiyle yüzleşilmeli bu süreçlerde engelli kalan nüfusa yönelik kapsamlı destekleme programları başlatılmalıdır.

Tüm kamuoyunun umutla beklediği barış ve demokratik toplum inşa sürecinde engellilerin onurlu bir barış ve toplumsal bir barış talebi göz önünde bulundurulmalıdır. 50 yılı aşkın çatışmalı süreçte bedensel, zihinsel ve ruhsal yönleri ile yaralanarak engelli kalanlara yönelik kapsamlı bir sosyal politika uygulamaya konulmalıdır. Savaşa, güvenlikçi politikalara ve çatışmacı yaklaşımlara ayrılan bütçenin toplumsal refaha, sosyal hizmetlere, sağlığa ve eğitime ayrılması sağlanmalıdır. İfade edilen politika önerileri de dahil engelliler için eşit yurttaşlığın yeni imkanlarını geliştirmek amacıyla bir Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz.

1	NEJLA DEMİR	AĞRI	
2	FERİT ŞENYAŞAR	ŞANLIURFA	
3	CEYLAN AKÇA CUPOLO	DİYARBAKIR	
4	İBRAHİM AKIN	İZMİR	
5	KEZBAN KONUKÇU	İSTANBUL	
6	HAKKI SARUHAN OLUÇ	ANTALYA	
7	PERİHAN KOCA	MERSİN	
8	AYTEN KORDU	TUNCELİ	
9	BERİTAN GÜNEŞ ALTIN	MARDİN	
10	ZEYNEP ODUNCU KUTEVİ	BATMAN	
11	MEHMET ZEKİ İRMEZ	ŞIRNAK	
12	HEVAL BOZDAĞ	AĞRI	
13	OSMAN CENGİZ ÇANDAR	DİYARBAKIR	
14	SÜMEYYE BOZ	MUŞ	
15	ÖMER FARUK HÜLAKÜ	BİNGÖL	
16	ONUR DÜŞÜNMEZ	HAKKARİ	
17	GEORGE ASLAN	MARDİN	
18	SEMRA ÇAĞLAR GÖKALP	BİTLİS	
19	BURCUGÜL ÇUBUK	İZMİR	
20	CELAL FIRAT	İSTANBUL	